

A Modern Városok Program költségvetési forrásainak vizsgálata különös tekintettel a regionális politikára

A tanulmány két cél megvalósítását határozta meg. Egyrészt, bemutassa, hogy milyen paradigmaváltás valósult meg a hazai regionális fejlesztéspolitikában MVP hatására. Másrészt ennek alátámasztására bemutatásra kerül MVP annak célterületei, költségvetési előirányzatai. második megfogalmazott célként a Modern Városok Programjának bemutatását, fejlesztési célterületeit, költségvetésből előirányzott összegeit vizsgálja meg. A vizsgálat fókuszába a program hazai költségvetés által finanszírozott akciói kerültek, amelyeket a költségvetési törvények, valamint a kormányhatározatok útján értékelünk. Kísérlet teszünk a projektek önkormányzati pénzügyekre gyakorolt hatását is értékelni.

A Modern Városok Program költségvetési források, valamint Európai Unió által társfinanszírozott források felhasználásával megvalósuló, a megyei jogú városokat érintő területfejlesztési program. A hazai településszerkezet, gazdaságszerkezet, valamint a közlekedési infrastruktúra erősen főváros centrikus. Mindezt alátámasztják a gazdaság adatai, lévén a bruttó hazai termék jelentős hányadát Budapest és térsége állítja elő. Budapest a rendszerváltozást követően meghatározó pénzügyi központtá is vált (Gál, 2015). A megyei jogú városokban a legfrissebb statisztikák szerint vala-

mivel kevesebb, mint 2 millió lakos él, tehát méretet tekintve a 23 megyei jogú város a főváros lakosságszámával vetekszik. A megyei jogú városok térségi, illetve regionális jelentőséggel bírnak, a közigazgatásnak és a közszolgáltatások nyújtásának fontos alapegységei, amelyek fejlesztési programja egységes keretek között, a települések igényeinek megfelelően került kialakításra. A Modern Városok Program (továbbiakban: MVP) 2015. március 25-én kezdődött meg Sopron állomással, és 2017. május 26-án fejeződött be Hódmezővásárhelyen az együttműködési megállapodások aláírása az érintett településekkel.

Irodalmi feldolgozás

Paradigmaváltás a regionális fejlesztési politikában

A legtöbb OECD tagországban az ötvenes és hatvanas években kezdtek el foglalkozni regionális politikával, akkor mikor még a viszonylag erős gazdasági növekedés, fiskálisbővülés, és alacsony szintű munkanélküliség volt jellemző. A regionális politika fő célja a gyors iparosodás időszakában a nagyobb tőkebefektetések vonzása és a kiegyensúlyozott fejlődés megvalósítása volt, amelyet egyre növekvő regionális különbségek kísértek. Elméletileg ezek a törekvések azon a feltételezésen alapultak, hogy a kormányzati beavatkozás megváltoztathatja a keresletet a leszakadó régiókban. A fő eszköze ennek a regionális politikának a megvalósításában a nemzeti kormányok által nyújtott pénzügyi támogatások segítségével megvalósított egészséges újraelosztás volt, amelyet jelentős állami beruházások kísérték különösen a leszakadó régiókban.

A hetvenes és nyolcvanas években folyamatosan bekövetkező gazdasági sokkhatások és globális gazdaság változásai a munkanélküliség koncentrációjához vezettek sok OECD országban, és a regionális politikát ezen új kihívások megoldásához kellett igazítani. A regionális politika fókuszát a jövedelmek és infrastruktúra különbségeinek csökkentéséről ki kellett bővíteni a regionális foglalkoztatási különbségek csökkentésével is. Az elméleti feltevés ez esetben az volt, hogy a közösségi politika megváltoztatja a kínálati feltételeket (lényegében a termelési költségtényezőket, a termelési támogatások és ösztönzők segítségével), ezáltal befolyásolva az ipari helyi döntéseket tekintettel az ott működő vállalkozásokra, és az új beruházásokra. Ennek következtében a hangsúly a vállalkozások közvetlen támogatására helyeződött át a folyamatban lévő tevékenységek támogatására, az új munkahelyek vonzására és a legnagyobb munkanélküliséggel küzdő területeken történő beruházásokra. A regionális politika

a II. világháborút követően egészen a késő nyolcvanas évekig túlnyomórészt a regionális beruházások és infrastruktúra fejlesztések támogatására fókuszálódott erős politikai beavatkozás mellett a megsegítendő (gyakran leszakadó) területek irányába (OECD, 2009, p. 50.).

Az Európai Unió Kohéziós Politikájának a fókuszában is az infrastruktúrafejlesztések álltak a nyolcvanas évekig. Az elméleti feltevés, amely megalapozta a regionális politikát az volt, hogy a konvergencia nem biztosítható piaci mechanizmusok révén. Azonban a hosszú távú kormányzati erőfeszítések ellenére a regionális különbségek nem csökkentek. Ezzel szemben a nyolcvanas évektől a növekvő globalizáció, a decentralizáció és költségvetési feszültségek következtében a regionális programok nagy összegű támogatása fenntarthatatlanná vált a folyamatos gazdasági recesszió időszakában, egyre nagyobb munkanélküliség vált általánossá és növekvő nyomás érvényesült az állami kiadások szétosztása, meg-

1. táblázat :A regionális fejlesztési politikák paradigmáinak változása

	Régi paradigma	Új paradigma
Probléma felismerése	Regionális különbségek a jövedelmekben, az infrastruktúrában és a foglalkoztatásban	Regionális versenyképesség hiánya, kihasználatlan regionális lehetőségek
Általános szakpolitikai keret	A leszakadó régió hátrányainak átmeneti kompenzálása, válasz a sokkhatásokra (például az ipar csökkenésére) Reagálás a problémákra	Regionális tervezés révén a kihasználatlan regionális lehetőségek kiaknázása Proaktív hozzáállás a lehetőségekhez
Téma lefedettsége	Ágazati megközelítés alkalmazása korlátozott számú ágazat figyelem-bevételével	Integrált és átfogó fejlesztési projektek szélesebb szakpolitikai területi lefedettség mellett
Térbeli irányultság	Céltotán a leszakadó területekre	Az összes régióra fókuszálva
A politikai beavatkozás egysége	Adminisztratív területek	Funkcionális területek
Idő dimenzió	Rövid táv	Hosszú táv
Megközelítés	Egy kaptafára való megoldások	Egyedi összefüggésekben gondolkodó megoldások
Fókusz	Exogén beruházások és transzferek	Endogén helyi eszközök és tudás
Eszközök	Állami támogatások és segélyek (gyakran egyedi vállalkozásoknak)	Vegyes beruházások a lágy és kemény tőke számára (üzleti környezet, munkaerőpiac, infrastruktúra)
Szereplők	Központi kormányzat	A kormányzat különböző szintjei, különböző érdekelt felek (állami, magán, non-profit szervezetek)

Forrás: OECD (2010), p. 13. alapján

szerzése tekintetében. Válaszul ezekre a sovány eredményekre, a piaci kudarcok klasszikus érve kiegészült azzal az érveléssel, hogy az éppen regnáló regionális politika is téves és ezért új megközelítés érvényesítését javasolták a politikaalkotásban. A felülről lefelé a regionális különbségek csökkentése érdekében támogatandó csoportokra irányuló beavatkozó jellegű regionális politika átalakult egy sokkal szélesebb alapokra épülő a regionális versenyképességet erősítő politikává (OECD, 2010, p.11-13.).

A regionális politika új paradigmájának a városfejlesztésben támogatás lehet az NPM irányzata, amely a városok erősebb közszolgáltató szerepét hangsúlyozzák (Rosta, 2013). A NPM egyik folyamánya volt az ügynökség típusú államigazgatási szervek kialakítása, amely a hazai fejlesztéspolitikára is jellemző volt (Hajnal, 2011).

A nemzeti kormányok a regionális növekedést kezdték el előnyben részesíteni az újraelosztás után a nemzeti és regionális versenyképesség javítását és a kiegyensúlyozott nemzeti fejlődést célul kitűző törekvéseikben. A területfejlesztő arzenál sokkal szélesebbé vált kiterjedésében, akár csak a támogatandó területek és alkalmazkodott az egyes területek speciális igényeihez. Ez az új politikaalkotási megközelítés egyúttal magával hozta a regionális szinten növekvő decentralizációját is. A regionális stratégiai programoknak és azok végrehajtásának megnőtt a szerepe, visszatükrözve az általános politika változását az endogénfejlesztések, az üzleti környezet fejlesztése, a regionális adottságokon és képességeken alapuló építkezésnek, megcélözva az innováció orientált kezdeményezések támogatását.

A többszintű kormányzásnak, bevonva a nemzeti, regionális, és helyi kormányzatokat és a harmadik érdekelt feleket (magán szereplőket és non-profit szervezeteket), megnőtt a jelentősége a korábban domináns szerepet játszó központi kormányzattal szemben. Egyidejűleg az ágazati politikák kölcsönös függőségének és azok a régiókra való hatásának jobb azonosítása megkönnyítette az ágazatközi szakpolitikai együttműködések (Yuill et al., 2008, p. 91.). A többszintű kormányzás tehát a nemzeti, regionális, és helyi kormányzatokat és a harmadik érdekelt feleket (magán szereplőket és non-profit szervezeteket)

is a stratégiai fejlesztési döntésekbe bevonó irányítási módszer.

Az ezt követő hosszú időszakban a regionális politika marginális szerepet töltött be, mára azonban a politika egyik központi elemévé vált az OECD tagországaiban. Az átfogó regionális politikákat egyre inkább a nemzetgazdasági és ágazati politikák kiegészítésének tekintik a régiók növekedésének elősegítésében. A regionális fejlesztési politikák paradigma váltása többek között új célokat, új térbeli irányultságot, új kormányzási elgondolásokat, új politikai eszközöket hozott.

A paradigma váltás egy átalakulás folyamat része, ami időt vesz igénybe. A régi és az új paradigmák jelenleg még egyszerre, egymás mellett léteznek a legtöbb OECD országban. Néhány országban a súlyos régiók közötti különbségek csökkentése megmaradt vagy éppen növekvő hangsúlyt kapott a regionális politika fókuszában.

A régiók közötti különbségek csökkentésére adandó válaszok vonatkozásában háromféle kategóriában lehet sorolni az országokat:

Megmaradt a regionális politikák fókuszában a régiók közötti különbségek csökkentése (például Németországban és Olaszországban).

Nem szerepel már a regionális politikák fókuszában, de továbbra is támogatják a leszakadó régiókat (Finnországban és Japánban).

A belső egyenlőtlenségek ellenére a nemzetgazdaság növekedésére összpontosítanak (például Csehországban és Magyarországon).

Jelenleg még az új paradigmán alapuló regionális politikák újnak számítanak, még nagyobb számban vannak a régi paradigmán alapuló regionális és ágazati politikák. Sok ország más alkalmazza az új paradigmákat a politikai célmeghatározásai során, de azok megvalósítása még jelentős kihívást jelent számukra. Sokszor a politikai célok változását nem kísérte a politikai eszközök változása. Ezekben az esetekben a változás csupán retorikai és valójában nem került sor érdemi változásokra.

A városfejlesztés meghatározó joganyagként került az Európai Unió jogrendjébe a Lipcsei Charta kimondta, hogy támogatni kell a városok fenntartható fejlődését, igazodva a fenntartható fejlődésről szóló lille-i cselekvési tervhez (Agg, 2016)

A magyar regionális politika főbb célkitűzései és jellemzői

A nemzeti, regionális és helyi fejlesztéspolitikák tervezése során rendkívül fontos tényező a területi szempontok figyelembevétele, ahogy ezt a magyar elnökség idején felülvizsgált Területi Agenda 2020 című dokumentum is alátámasztja. Magyarország a területi kohézió előmozdítása érdekében az uniós társfinanszírozással megvalósuló projektek és pályázati kiírások esetében is érvényesíti a területi szempontokat, ami jelenleg még innovatív megoldásnak számít az Európai Unióban. A 2009-ben kiadott Kézikönyv a területi kohézióról, átfogóan foglalkozik a területiség, azaz a területi szemlélet, alkalmazási lehetőségeivel. Célja, hogy bemutassa a területi kohézió érvényesítésének lehetséges módjait a fejlesztéspolitika napi gyakorlatában. Mindeközben meghatározza a területi kohézió magyar értelmezésének legfőbb szempontjait, és számba veszi a szempontok lehetséges alkalmazásait a program- és projekttervezéstől kezdve a megvalósításon át, egészen a fejlesztések működtetéséig és a monitoring, valamint értékelési tevékenységig. Annak érdekében, hogy előmozdításra kerüljenek a Területi Agenda céljainak hazai figyelembevétele, 2010-ben elkészült a Területi Agenda Kézikönyv, amely az ágazati, regionális és a helyi szint szakemberei számára készült. A kötet egyrészt a Területi Agenda célkitűzéseinek hazai végrehajtásához kíván konkrét, gyakorlati ajánlásokkal hozzájárulni, másrészt a területi szemlélet érvényesítését kívánja elősegíteni a hazai stratégiaalkotás és programszintű fejlesztések esetében. A két kézikönyv a Kézikönyv a területi kohézióról, és a Területi Agenda Kézikönyv egymást kiegészítve és együtt járul hozzá a területi szemlélet erősítéséhez a tervezési-folyamat különböző lépéseiben, a stratégiaalkotástól a program végrehajtáson keresztül a monitoringig bezárólag.

MVP elvi alapjai és bemutatása

A főváros és vidék gazdasági összefüggéseinek vizsgálata Gravier nevéhez köthető, aki 1947-es munkájában taglalta, hogy a francia gazdaság fejlesztését a párizsi régió felduzzasztására alapozni, miközben a térszerkezet többi eleme egészségtelen módon fejlődik. Egyik szimptomája, hogy 1851 és 1913 között mindösszesen 6 me-

gyében ment végbe a népességbővülés jelentős része (Vannier – Jean, 2008 ; Egyed, 2016).

Hazánk a Trianoni békediktátumot követően egy a területéhez képest túlméretezett Fővárosa miatt monocentrikus szerkezetűvé vált (Beluszky, 2003).

A gazdasági növekedés a regionális felzárkózás egyik alapját képezi, erős hatással lehet a területi differenciák mérséklésére. (Rechnitzer – Lengyel, 2004; Péli, 2017). Az MVP elméleti alapját a Rechnitzer és Lados (2004) növekedési pólusok modellje adja. A modell lényege, hogy a dinamikus ágazatokat tömörítő központok a fejlődés motorjaivá válnak az agglomerációs hatások révén, és növekedési hatást generálnak a környező településekre is, a központ ebben az esetben a megyei jogú város (Péli, 2017).

Fekete (2017) vizsgálta a MVP elemzési lehetőségét Polgári Szemlében megjelent tanulmányában. Tanulmányának kulcskérdése, hogy a MVP milyen mértékben minősíthető városfejlesztési rezsimnek, valamint vizsgálta társadalmi hatásainak mérési módjait. Megállapította, hogy a tervezés elve bottom-up megközelítésű, vagyis a program megalkotása során a települések igényeire reagáltak,

A vidék fejlődésének kulcsa a vidéki városok fejlődése, ezért a kormány létrehozta a Modern városok elnevezésű programot. A 2022-ig tartó MVP eltérő, mint az eddigi fejlesztési programok, hiszen nem a főváros szempontjából közelíti meg a dolgokat, hanem éppen ellenkezőleg, továbbá igyekszik kiegyenlíteni a vidéki Magyarország, valamint Budapest és Pest megye mi több a fejlett európai városok és a hazai nagyvárosok között fennálló fejlődésbeli különbségeket.

A Magyar Kormány 2015. év folyamán a Modern Városok Program keretében 13 megyei jogú város - Sopron, Eger, Zalaegerszeg, Miskolc, Pécs, Debrecen, Székesfehérvár, Szolnok, Nagykanizsa, Érd, Kaposvár, Nyíregyháza és Szombathely - önkormányzatával kötött együttműködési megállapodást. Az első ütemben kötött megállapodásokban foglaltak eredményes megvalósítását elősegítendő, minden érintett város esetében külön kormányhatározatban rögzítette - a felelősök és a határidők kijelölésével - az egyes fejlesztési célok és programok megvalósításával összefüggő kormányzati feladatokat. A Kormány

a megállapodásokban meghatározott célkitűzéseket megerősítve, valamint a vállaltak teljesítése és az ehhez szükséges kormányzati feladatok ütemezett végrehajtása érdekében (1038/2016. (II. 10.) Korm. határozat).

A megállapodások alapját az önkormányzatok adóssághkonszolidációja jelentette, amelynek során az összes települést illetően 1369 milliárd forintnyi adósságot vettek le az önkormányzatok válláról. Összesen 3388 milliárd forint értékű megállapodást kötött a kormány 23 településsel (Lentner, 2014).

Anyag és módszer

Az empirikus kutatás második részében a MVP költségvetési aspektusait elemeztük. A kutatás módszere során dokumentumelemzéssel megvizsgáltuk a Program 2015-ös indulásától kezdődő jogforrásokat, döntő hányadában kormányhatározatokat, valamint kormányrendeleteket, valamint a költségvetési törvényeket 2015-től 2018 első negyedévéig. Mivel a program végrehajtása folyamatos, így 2018. 03. 31-én zártuk le a jogforrások vizsgálatát, ezt követő jogforrások nem képezik részét az elemzésnek. A tanulmány fókuszát elsődlegesen a hazai költségvetési forrásból finanszírozott programelemek képezik,

a vizsgálat során évenként, településenként, és önkormányzat szakfeladatonként csoportosítva vizsgáltuk meg a MVP központi költségvetésből finanszírozott fejlesztéseit.

A vizsgálat fókusza, hogy milyen költségvetési források kerültek betervezésre a 2015-2018 közötti költségvetési törvényekben, és az milyen volumenű támogatást a városok fejlesztéspolitikájában. A vizsgálat befejező részében a program hatásait kívánjuk értékelni.

A MVP költségvetési forrásainak értékelése

A Modern Városok Program 3 388,7162 milliárd Ft összértékű fejlesztési célú támogatás, amely keretében 690 km autópálya-építést, 5 reptérfejlesztést, 1920 ha új ipari park létrehozását, 170 milliárd egészség és sportcélú fejlesztést, valamint 109 milliárd Ft értékű oktatásfejlesztést tartalmaz (Péli, 2017 ; Gulyás, 2017).

A program finanszírozása Európai Unió által társfinanszírozott források (operatív programok szerint zömében Területfejlesztési Operatív Program és Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program) és hazai költségvetési forrásokból történik. Az eredményekben ez utóbbiak kerülnek bemutatásra.

1. ábra: Modern Városok Program költségvetési támogatásai

Forrás: Költségvetési törvények (2014-2018 között) alapján saját számítás

Az 1. ábrában a MVP költségvetési forrása-it láthatják. Az ábra megfelelő értelmezéséhez hozzátartozik, hogy a költségvetési törvények által előírányzott keretösszegeket tartalmazza a vizsgált évben. Az Alaptörvény, valamint az Államháztartási törvény előírja minden év vonatkozásában költségvetés elkészítését, illetve a zárszámadást. Zárszámadási törvény mindösszesen a 2015-ös évről és 2016-ról áll rendelkezésre.

A MVP 2015-ben indult, a megszületett 1885/2015. (XII. 3.) Korm. határozat 25 milliárd Ft összeget állapított meg a IX. költségvetési fejezet részére, amely az önkormányzati alrendszer támogatását tartalmazza. Az érintett települések ebből a keretből a 2015-ös zárszámadási törvény tanulsága szerint a támogatott önkormányzatok 1 milliárd Ft-nyi összeget használtak fel.

A kézirat lezárásakor a 2016-os, 2017-es, illetve a 2018-as költségvetési törvény volt elérhető, és a 2017-es költségvetési törvény volt hatályban. A felsorolt jogszabályokban a IX. fejezetből a XI. Miniszterelnökség fejezet, 30. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 1. Célelőirányzatok alcím, 78. Modern Városok Program jogcímcsoportba került át a költségvetésben a program támogatása.

Ahogy az 1. ábra szemlélteti, a költségvetési támogatás 2016-hoz képest jelentősen növekedett 2017-es költségvetési évre, 2018-as évben ez előirányzatszinten csekély mértékben csökkent. Ennek oka, hogy a támogatások egy részét EU-s finanszírozás keretében kívánja megvalósítani a kormány és a támogatott önkormányzatok, ahogyan azt Fekete (2017) feltárta.

Összehasonlításképpen, a Költségvetés XI. fejezet felhalmozási kiadásainak előirányzatához hasonlítottam a MVP összegeit. Azt a következtetést lehet levonni, hogy 2016-ban XI. fejezet felhalmozási forrásainak 15,83%-át, 2017-ben 46,35%-át, 2018-ban 47,96%-át teszi ki, vagyis közel felét a program forrásainak biztosítására tervezik fordítani.

Ha a teljes, költségvetés során felhalmozási célra tervezett költségvetési összeghez viszonyítjuk a MVP keretösszegeit, 2017-ben és 2018-ban tudjuk vizsgálni a költségvetési törvények szerkezeté alapján. 2017-ben 8,71%-ot tesz ki a MVP keretösszeg, ez az arány 2018-es évben 8,33%-os értékű. Ugyan a tanulmányban a fejlesztési

program hazai forrásból finanszírozott részét értékelem, érdekesnek tartom az Európai Unió fejlesztési költségvetés mértékéhez viszonyítani a program hazai forrásból biztosított keretösszegét. 2017-ben a részarány 6,8%-ot, 2018-ban 6,2%-ot tesz ki. Így megállapítható, hogy az évenként előirányzott összeg a fejlesztési célok során szignifikáns mértékű, jelentős rész azonban EU-s forrásokból kerül finanszírozásra.

A fejlesztési program mérhető a gazdaság teljesítményével összefüggésben is, hiszen a költségvetési források a hazai jövedelem újraelosztásán alapulnak. GDP arányosan 2017-ben a megyei jogú városok fejlesztési programja költségvetési forrásból fedezve 0,41%-ot, 2018-ban a tervezett GDP 0,37%-át tervezi a költségvetés fordítani.

Összehasonlítva a fejlesztési források teljes keretével, megállapítható, hogy összesen a költségvetési források 377 milliárd Ft-ot kitevő összeget irányoztak elő 2015 és 2018 között, tehát ez a teljes összeg 11,12%-át teszi ki, vagyis elsődlegesen az EU által társfinanszírozott forrásokra kerül alapozásra a program.

A fejlesztési területek lehatárolása kapcsolódik szorosan az önkormányzati feladatokhoz. Ez alól csak két kivétel emelhető ki, az oktatás, valamint az egészségügyi ellátás fejlesztése, hiszen az a feladatkörök reformja kapcsán a központi költségvetés és azok szervei működtetésébe került. Természetesen ettől függetlenül a fejlesztések létfontosságúak, mivel a helyi lakosság kiváló színvonalú közszolgáltatásokkal való ellátásának alapját képezik, meghatározzák az életminőséget. Ez a későbbiekben nem fogja terhelni a helyhatóságok költségvetését, áttételesen a szolidaritási hozzájárulásban jelenhet csak meg.

A költségvetésből jelentős forrás kerül allokálásra sport infrastruktúra fejlesztésére, amely során uszodák, sportcsarnokok építését kezdeményezték a települések, és ezek kerültek be a városokkal kötött megállapodásokba. Jelentős forrásként szán a kormányzat a településekkel ratifikált szerződések alapján az oktatási intézmények létrehozására, és fejlesztésére is. Ennek során új iskolák létrehozására, közép és felsőoktatásra kértek forrást a helyhatóságok. A gazdaságfejlesztés keretében az ipari parkok fejlesztését határozták el a települések, a költségvetés pedig biztosít

1. táblázat: Fejlesztési területek és allokált források 2018 márciusi adatok alapján

	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen
városfejlesztés	8 109	9 995	10 483	4 182	29	32 797
turisztikai fejlesztés	6 615	14 311	8 550	3 658	350	33 484
sportfejlesztés	7 483	15 253	38 729	19 618		81 083
gazdaságfejlesztés	21 619	24 766	-	-	-	46 385
humán infrastruktúra fejlesztés	5 210	20 837	18 540	11 378	635	56 599
kultúrafejlesztés	3 915	4 211	17 068	7 935	633	33 762
közlekedés fejlesztése	3800	5932,8	6650,6	7121	-	23 504
egészségügyi fejlesztés	7000	2210,35	3519,6	2097	1051	15 878
vagyonpolitika, közszolgáltatások	200	4730	1870	-	-	6 800
Σ	63 951	102 246	105 410	55 989	2 698	330 293

Forrás: saját kutatás, 2018

hozzá pénzügyi forrást. A kulturális intézmények fejlesztése során a megyei jogú városok színházait fejlesztik a kapott támogatási összegekből, amely pótlólagos bevételi forrást jelenthez a teátrumokat működtető önkormányzati tulajdonú non-profit vállalkozásoknak. A városfejlesztésre szánt források belváros rekonstrukciókat, energetikai korszerűsítést célzó településfejlesztési akciókat tartalmaznak. A helyi turizmus élénkítési beruházások esetében is a helyi desztinációk kiaknázásához biztosít támogatást a költségvetés, ebben tekintetben várható a megtérülő beruházások megvalósítása. A források lehetővé teszik kórházak fejlesztését és felújítását

A 2. ábra az önkormányzatok részére a MVP keretében megítélt költségvetési támogatások összegeit mutatják be 2016-2020 közötti időszakra vetítve. Nem tartalmaz minden megyei jogú városi önkormányzatot, ennek oka, hogy a hiányzó önkormányzattal nem kezdték meg a MVP-ben meghatározott projekt végrehajtását, vagy EU-s források fedezik a projektek költségeit.

2017 novemberéig a legjelentősebb támogatást Érd, Tatabánya, Kaposvár, és Sopron részére állapította meg a kormányhatározat. 2017 novemberéig a vizsgált települések megítélt támogatásainak átlagos értéke 14,7 milliárd Ft-ot tett ki.

Átlagnál magasabb értéket ítélték meg támogatásként Székesfehérvárnak, valamint Nyíregyházának, picivel az átlag alatt van Kecskemét, Veszprém, Békéscsaba, Pécs és Debrecen adata.

A támogatások mértékét szokás vizsgálni a lakosságszámhoz viszonyítva is, ehhez a TEIR adatait használtam fel, a legutolsó népszámlálás adatait alapul véve. Az egy főre jutó támogatás településenként 205 e Ft/fő-t tesz ki. Nem meglepő módon ebben a tekintetben is Érd megyei jogú város önkormányzat áll az első helyen, közel 578 e Ft/fő költségvetési forrással, ezt követi Tatabánya 449 e Ft egy lakosra jutó támogatással, 408 e Ft/fő Kaposvár esetében, 395 e Ft/fő Sopron esetében a támogatási összeg fajlagosan. A felsorolt településeken kívül még 4 megyei jogú város önkormányzatának fajlagos támogatás haladja meg a 2017 novemberig vizsgált átlagot, többi településen némiképp kevesebb. Jogosan merül fel a kérdés, hogy Érd esetében miért ilyen magas a támogatások értéke. Ennek a magyarázata, hogy Érd megyei jogú város a Közép-Magyarországi régióban található, amely EU-s támogatási kerete kisebb a többi 6 régió megyei jogú városaihoz képest.

Konklúzió

A Modern Városok Program megvalósítása 2018-tól kezd megélni, a hazai, valamint az EU-s források felhasználásával. A tanulmány egyfajta látéleletet kívánt adni a program megvalósításáról, illetve annak költségvetési aspektusairól. A kutatás folytatási lehetősége a költségvetési források vizsgálata, a megvalósítási további szakaszainak elemzése, a megkötött támogatások megvalósulása és realizálása. Érdekes lehet a program kockázatainak elemzése is, amely inkább a projektmenedzsment kérdéseket vet fel. A nemzetgazdaság többi ága is hatást gyakorolhat a program sikerére, hiszen az építőipar és annak beszállítói bázisának kapacitási problémái hatással lehetnek a beruházások költséghatékony és pontos végrehajtására.

A program hasznosulása önkormányzati szempontból több rétvé lehet. A gazdaságfejlesztés, a turisztika fejlesztése a helyi adóbázisra gyakorolhat hatást, bővítheti a települések adóerőképességét. A források megvalósításával létrehozott beruházási tömeghez nem volt szükséges hitelfelvétel, így a pénzügyi kapacitásukat ebben a tekintetben nem rontják a beruházások. A többi projekt kapcsán az önkormányzatok működési költségvetésére nem lesznek hatással, támogatást az önkormányzatok költségvetéséből esetleg a sportberuházások generálhatnak. A program társadalmi hatásai nem „intézkedőek el” csupán a pénzügyi vonatok vizsgálatával, így ez is egy fontos elemzési kérdés. A költségvetés szempontjából a Modern Városok Program egy jó terep a fejlesztéspolitikában, a program tapasztalatait felhasználva ki lehet terjeszteni valamely nemzetgazdaságilag fontos, jól kvantifikálható önkormányzati csoportra is, ennek egyik kezdete a Modern Falvak Program, amely társadalmi vita alatt áll.

HEGEDŰS SZILÁRD
 – **NOVOSZÁTH PÉTER**
 – **MOLNÁR PETRONELLA**

Irodalom

1/2014. (I.3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról

AGG Z. (2016): Magyar „nagyvárosok” európai térben Comitatus Önkormányzati Szemle 2016 (26. évf.) 221. sz. 74-77. old.

Beluszky P. (2003): Magyarország település-földrajza Dialóg Campus Kiadó Pécs

EGYED I. (2016): A francia területfejlesztés változó paradigmái Doktori értekezés, Pécs

Fekete D. (2017): A Modern Városok Program, elemzési lehetőségei. Polgári Szemle, 2017 (13). évfolyam. 1-3. szám, pp. 94-103

GÁL Z. (2015) Development of international financial centres in Central and Eastern Europe during transition period and crisis: The case of Budapest, REGIONAL AND LOCAL STUDIES/STUDIA REGIONALNE I LOKALNE 2015:(2 (60) pp. 53-80.

Gulyás Ildikó (2017): Modern Városok Program. Deloitte 2017.06.22. Letöltve: 2017.10.18

Gravier J. F. (1947) Paris et le désert français. Le Portulan, Paris

HAJNAL GY. (2012): Adminisztratív politika a 2000-es évtizedben : Az ügynökség-típusú államigazgatási szervek strukturális dinamikája 2002 és 2009 között. Politikatudományi szemle, 2011. (20. évf.) 3. sz. 54-74. old

Lentner Cs. (2014):The Debt Consolidation of Hungarian Local Governments PÉNZÜGYI SZEMLE/PUBLIC FINANCE QUARTERLY 59:(3) pp. 310-325. (2014)

Lengyel I. – Rechnitzer J. (2004): Regionális gazdaságtan. Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest.

Nemzeti Fejlesztés 2030 (2014): Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció. Készült a területfejlesztési politika megújításáról, az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési Koncepció kidolgozásáról szóló 1254/2012. (VII:19.) Korm. határozat alapján. Az 1/2014. (I.3.) OGY határozat melléklete.

NGM, VÁTI (2009): Területi Kohézió Kézikönyv. Kézikönyv a Területi Kohézióról.

Területi megközelítés alkalmazása a közszféra által támogatott fejlesztésekben. Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, VÁTI Nonprofit Kft. 2009., 160 oldal

NGM, VÁTI (2010): Területi Agenda Kézikönyv. Kézikönyv az Európai Unió Területi Agendájának Hazai Érvényesítéséhez. Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, VÁTI Nonprofit Kft. 2010. p. 106.

OECD (2009): Regions matter: Economic Recovery, Innovation, and Sustainable Growth, OECD Publishing, Paris, 14 Dec 2009, p.198.

OECD (2010): Regional Development Policies in OECD Countries, OECD Publishing, Paris, 2010. p. 384

Péli (2017): A Modern Városok Program hatása a területi különbségekre In: Futó Z. (szerk): Magyar vidék –perspektívák, megoszlások a XXI. században. SZIE AGK Szarvas pp 196-202

Rechnitzer J. – Lados M. (2004): A területi stratégiáktól a monitoringig Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest.

Ritter K. (szerk) (2017): Vidékgazdasági tanulmányok Gödöllő SZIE pp. 120

ROSTA M. (2013): Az új közszolgálati menedzsment és a Magyar Zoltán Közigazgatásfejlesztési Program viszonyáról. Polgári szemle, 2012. (8. évf.) 3-6. sz.

YUILL, D. et al. (2008): New Policy Frameworks, New Policy Approaches: Recent Regional

Policy Developments in the EU and Norway, EoPRA Paper 08/1, presentation at the 29th meeting of the EoPRA Regional Policy Consortium 5-7 October 2008. p.130

Vanier M., Jean Y. (2008) La France, aménager les territoires. Armand Colin, Paris

A szerzők elérhetősége

Hegedűs Szilárd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közpénzügyi Kutatóintézet, Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar
Email: hegedus.szilard@uni-bge.hu

Novoszáth Péter Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közpénzügyi Kutatóintézet
Email: Novoszath.Peter@uni-nke.hu

Molnár Petronella, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közpénzügyi Kutatóintézet
Email: Molnar.Petronella@uni-nke.hu